

Motion till riksdagen

1989/90:Kr317

av Ingvar Karlsson i Bengtsfors m.fl. (c, m, vpk)

Landsarkiven

Landsarkiven är regionala institutioner för förvaring, vård och tillhandahållande av arkivhandlingar, som blivit inaktuella i statlig, lokal och regional förvaltning men är av intresse för forskning. Landsarkiven tar också i betydande omfattning emot enskilda arkiv inom sina distrikt. De fem största landsarkiven omfattar 4–6 län, medan Visby och Östersund omfattar ett län. Den centrala myndigheten är riksarkivet i Stockholm. Sedan några år behandlas det statliga arkivverket som en "koncern" i budgetsammanhang.

Landsarkivens forskarsalar är livligt besökta framför allt av släkt- och hembygdsvetare men också av forskare från universitet och högskolor. Dagens urbaniserade samhälle ställer ökade krav på tillgång till historisk dokumentation, inte minst på sådant som belyser lokala och regionala företeelser eller ser händelseförlopp ur annat perspektiv än centralmaktens. Landsarkiven har också en stor uppgift i att ha tillsyn över arkivbildningen hos myndigheterna i distriktet samt ge råd och anvisningar om kommunal och enskild arkivvård samt över huvud taget främja bevarande av forskningsintressant arkivmaterial på lokal och regional nivå. Landsarkivens verksamhet och kontaktytor får allt större betydelse för vitt skilda typer av forskning.

Enligt utredningen Öppenhet och minne (SOU 1988:1) bör det statliga arkivväsendet satsa mer på att levandegöra sina bestånd, vilket innebär ökat krav på att personalen aktivt ska medverka i marknadsföring av arkivens innehåll, delta i forskningsprojekt med sina specialkunskaper och ge mer kvalificerad service till besökande. Arkivförteckningarna måste göras mer användarvänliga och kompletteras med andra hjälpmedel t.ex. guider och register till materialet.

Landsarkiven medverkar redan i dag i kulturaktiviteter och forskning i mån av tillgång på personal, men önskemålen om medverkan överstiger resurserna. Om landsarkiven ska kunna vägleda forskare och allmänhet på ett mer aktivt sätt än idag, måste de få personalförstärkning.

Genom en arkivlektorstjänst vid varje landsarkiv skulle det bli möjligt att satsa kraftigt på aktivt levandegörande av olika material t.ex. genom mer pedagogiska arkivförteckningar, samarbete med skolan och fördjupad medverkan i kultur- och forskningsverksamheter ute i distriktet. Arkivlektorn skulle förutom egen undervisning om olika källmaterial också kunna samla ihop och vidmakthålla det existerande kontaktnätet mellan olika typer av forskarmiljöer (släkt- hembygds- och högskoleforskare). Genom att föra

fram olika källor i relevanta sammanhang skulle arkivlektorer medverka till att landsarkivens material blev bättre utnyttjat, vilket skulle förbättra kvaliteten i forskningen och servicen åt allmänheten.

Mot. 1989/90
Kr317

Det skulle gå utmärkt att starta arkivlektorsverksamheten vid landsarkiven i projektform med hjälp av engångsanvisning för ett budgetår. Samtliga landsarkiv har i samband med underlag för anslagsframställningar lagt fram sina möjligheter och önskemål om att åstadkomma utökad och mer kvalificerad forskarservice. Det vore i linje med gällande politiska mål om kultur i hela landet, om de också fick möjlighet att förverkliga sina lokalt och regionalt förankrade program.

Eftersom landsarkiven redan har ett brett kontaktnät att arbeta utifrån, torde extra projektmedel ge resultat även inom den korta tid som ett budgetår utgör. Medlen bör kunna användas till olika typer av forskningsfrämjande åtgärder beroende på lokala förhållanden. För att satsningen ska ge full utdelning bör det göras möjligt att på varje landsarkiv projektanställa en arkivarie med yrkeserfarenhet, kännedom om bestånden, omvittnad pedagogisk förmåga och goda kontakter med olika forskarmiljöer.

Vi ser det angeläget att pröva att bättre levandegöra och utnyttja det stora material som finns samlat hos landsarkiven, eftersom det är viktigt att öka bredden i utnyttjandet regionalt och lokalt.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksverksamhet med mer aktiv forskarservice vid landsarkiven.

Stockholm den 21 januari 1990

Ingvar Karlsson (c)
i Bengtsfors

Viola Claesson (vpk)

Stig Bertilsson (m)